

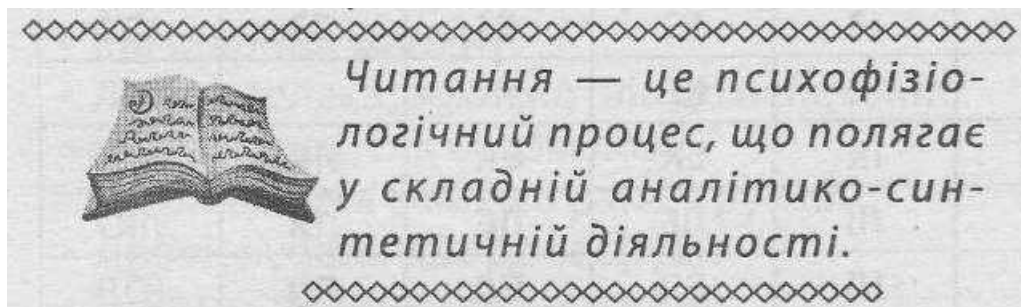
УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ЧИТАННЯ (Вправи та завдання)

КОРИСНІ ДРІБНИЦІ

Формування навичок читання передбачає роботу над підвищенням темпу, виразності, усвідомлення змісту прочитаного. Учитель створює власну добірку завдань, що сприяють підвищенню ефективності роботи в цьому напрямі. Сподіваємось, що матеріали публікації стануть у нагоді всім, хто поповнює методичну скарбничку.

Формування життєвої компетенції неможливе без уміння читати, оскільки без цієї чудової навички не може бути ні успішного навчання дитини в школі, ні самостійного пізнання нею світу, ні самовдосконалення.

Залежно від розвитку рівня техніки читання всіх, хто читає можна, умовно поділити на три групи:

- **ті, що читають «вухами»** — бачать, промовляють та слухають себе при читанні. Темп їх читання 150 слів за хвилину;
- **ті, що читають «очима»** — читають, не промовляючи про себе. Темп їх читання 600—800 слів за хвилину;
- **ті, що читають «носом»** — тобто використовують при читанні передчуття, зміст окремих слів, абзаців. Темп їх читання 1000 та більше слів за хвилину.

Оптимальне читання — це читання зі швидкістю мовлення, тобто в темпі від 120 до 150 слів за хвилину. Саме до такої швидкості пристосувався за багато століть артикуляційний апарат людини, саме при цій швидкості можна досягти найкращого розуміння тексту.

Техніку читання, як відомо, складають такі компоненти:

- усвідомлення прочитаного;
- швидкість;
- виразність;
- правильність.

Кожний з цих компонентів спочатку формується, відпрацьовується як уміння і за допомогою вправ поступово підіймається на рівень навички, тобто виконується без зусиль, напів- або й зовсім автоматично і потім застосовується для успішного вивчення інших дисциплін.

Формування навичок читання — процес довготривалий та складний. Але кожен учитель може зробити його цікавим та бажаним для учнів. Для удосконалення техніки читання використовують спеціальні вправи, які включають до кожного уроку. Ця робота дає позитивний результат: сприяє підвищенню швидкості, виразності, усвідомленню та правильності читання; поживляє роботу на уроці, зацікавляє дітей, емоційно насичує заняття.

Розглянемо вправи, що сприяють розвитку кожної навички окремо. Хочу наголосити, що ці завдання легко вписуються в структуру уроку читання, їх можна також дати дітям додому для самостійної роботи.

Розчитування

Для того, щоб дитина підготувалася до читання на уроці, змогла одразу швидко

та чітко вимовляти слова в тексті, на початку кожного уроку пропоную використовувати таблиці для розчитування.

Подані в них склади ми читаємо поодинці, групами, колективно. Рухаємося при читанні по рядку або по стовпчику. Можемо відшукати та читати рядки із певною голосною чи приголосною буквою.

		А	О	У	И	І	Е	Є	Я	Ю
1	Б	БА	БО	БУ	БИ	БІ	БЕ	БЄ	Б'Я	Б'Ю
2	Б	АБ	ОБ	УБ	ИБ	ІБ	ЕБ	ЄБ	ЯБ	ЮБ
3	В	ВА	ВО	ВУ	ВИ	ВІ	ВЕ	ВЄ	В'Я	В'Ю
4	В	АВ	ОВ	УВ	ІВ	ІВ	ЕВ	ЄВ	ЯВ	ЮВ
5	Г	ГА	ГО	ГУ	ГИ	ГІ	ГЕ			
6	Г	АГ	ОГ	УГ	ІГ	ІГ	ЕГ	ЄГ	ЯГ	ЮГ
7	Г	ГА	ГО	ГУ	ГІ	ГІ	ГЕ			
8	Г	АГ	ОГ	УГ	ІГ	ІГ	ЕГ	ЄГ	ЯГ	ЮГ
9	Д	ДА	ДО	ДУ	ДИ	ДІ	ДЕ	ДЄ	Д'Я	Д'Ю
10	Д	АД	ОД	УД	ІД	ІД	ЕД	ЄД	ЯД	ЮД
11	Ж	ЖА	ЖО	ЖУ	ЖИ	ЖІ	ЖЕ			
12	Ж	АЖ	ОЖ	УЖ	ІЖ	ІЖ	ЕЖ	ЄЖ	ЯЖ	ЮЖ
13	З	ЗА	ЗО	ЗУ	ЗИ	ЗІ	ЗЕ	ЗЄ	З'Я	З'Ю
14	З	АЗ	ОЗ	УЗ	ІЗ	ІЗ	ЕЗ	ЄЗ	ЯЗ	ЮЗ
15	К	КА	КО	КУ	КИ	КІ	КЕ			
16	К	АК	ОК	УК	ІК	ІК	ЕК	ЕК	ЯК	ЮК
17	Л	ЛА	ЛО	ЛУ	ЛИ	ЛІ	ЛЕ	ЛЕ	ЛЯ	ЛЮ
18	Л	АЛ	ОЛ	УЛ	ІЛ	ІЛ	ЕЛ	ЄЛ	ЯЛ	ЮЛ
19	М	МА	МО	МУ	МИ	МІ	МЕ	МЕ	М'Я	М'Ю
20	М	АМ	ОМ	УМ	ІМ	ІМ	ЕМ	ЄМ	ЯМ	ЮМ
21	Н	НА	НО	НУ	НИ	НІ	НЕ	НЕ	НЯ	НЮ
22	Н	АН	ОН	УН	ІН	ІН	ЕН	ЄН	ЯН	ЮН

Вправи на розвиток мовленнєвого апарату

Дихальна гімнастика

Ця гімнастика сприяє розвитку вміння регулювати своє дихання (не губити закінчення слів, на робити вдих на півслові, не замовкати до кінця речення):

- задути свічку;
- здути пушинку;
- погудіти, наче пароплав;
- зобразити свист вітру;
- зробити язичком рухи маляра, що фарбує стіну;
- продзижчати, наче жук;
- зобразити шум лісу;
- зобразити шум мотору, що працює.

Вправа «Подивись і повтори»:

- витягнути губи трубочкою;
- зімкнути губи;

- показати губами букву «О»;
- облизати губи;
- зробити язичком рухи маятника.

Вправа «Прочитай по губах»

Мета: чітке артикулювання звуків, щоб інші могли за рухами губ прочитати слово.

Вправа «На одному диханні»

Подані стовпчики слів прочитати на одному диханні.

Вправа «Скоромовку скоро скажемо»

Мета: відпрацьовувати навички правильного та швидкого вимовляння найуживаніших слів.

Цінність скоромовок полягає не в смисловому навантаженні, а в такому підборі і розстановці слів, вимова яких вимагає певних зусиль і сприяє виробленню дикції, правильної артикуляції. Також скоромовки збагачують словниковий запас та сприяють підвищенню культури мовлення.

Вимова скоромовок сприймається як весела розвага, тому діти їх люблять: той, хто прагне швиденько розповісти скоромовку, часто потрапляє у смішне становище, «спотикаючись» чи перекручуючи слова. Скоромовки легко засвоюються дітьми й допомагають удосконалювати навички читання.

Скоромовки

- Ворона проворонила вороненя.
- Пік біля кіп картоплю Прокіп.
- Раз — дрова, два — дрова, три — дрова.
- Розкажу вам про покупки, про покупки, про покупки, про покупочки мої.
- Улас у нас, Панас у вас.
- Через грядку гріб тхір ямку.
- Водовоз віз воду з водопроводу.
- Їла Марина малину.
- Летіла лелека, заклекотіла до лелеченят.
- На возі коза, під возом лоза.
- На річці Лука спіймав рака в рукави.
- Дрова рубали два дроворуби.
- Біжать стежини поміж ожини.
- У бобра добра багато.
- Кричав Архип, Архип охрип,
Не треба Архипу кричати до хрипу.
- Бабин біб розцвів у дощ,
Буде бабі біб у борщ.
- Дзижчить над житом жвавий жук,
Бо жовтий він вдягнув кожух.
- Як місили тісто в місті —
Усе місто стало в тісті.
- Летів горобчик, сів на стовпчик,

Прибіг хлопчик, утік горобчик.

- Жовтий жук купив жилет,
Джемпер, джинси та жакет.
- Босий хлопець сіно косить,
Роса росить ноги босі.
- Семен сіно віз — не довів:
Лишив сани — узяв віз.
- Пиляв Пилип поліна з лип,
Притупив пилку Пилип.
- Ходить квочка коло кілочка,
Водить діточок коло квіточок.
- Коса косить — бруса просить,
Косар Герасим погострив — клин окосив.
- Був бик тупогуб, тупогубенький бичок.
- Бук бундючивсь перед дубом, тряс над дубом бурим чубом. Дуб пригнув до
чуба бука — буде букові наука.
- Надворі трава,
На траві дрова.
Не рубай дрова,
Бо трава здорова.
- Прийшов Прокіп, наляв окріп.
Іде Гаврило — ще не зварилось.
Прийшов Денис — наляв сім мис.
Прийшов Тарас — з'їв все нараз.

Вправа «Чистомовку кажи чисто»

Логопедичні чистомовки та вправи на автоматизацію звуків у словах та реченнях допомагають вимовляти слова чітко та зрозуміло.

Можна урізноманітнити вправу зміною гучності або тембру голосу, тобто одні й ті самі рядки промовляти по-різному: голосно, тихо, швидко або повільно.

Чистомовки

Я на руку рукавицю
Одягаю брату Грицю.
Він незграбний, ще маленький,
Хай не мерзне мій рідненький.

Моркву, перець і гарбуз
Посадив старий дідусь.
Пестив їх та поливав
Гарний урожай зібрав.

Трамвай, тролейбус і метро —
Це наш громадський транспорт.
Його ми мусим берегти,
Бо пішки прийдеться іти.

Я по воду на криничку
Поведу малу сестричку.
Хай відеречко бере,
Водички трохи набере.

Йшов по бору старичок,
Опирався на дрючок.

На городі у Марічки
Агрус, огірки, порічки.

В рукомийнику помию
Руки я брудні.
Хай подасть мерщій сестричка
Рушничок мені.

Руга-м'ята розпустилась —
Ароматна і кріпка.
Бджоли та джмелі над нею
Наче пляшуть гопака!
Рома та Рита співають у хорі,
Ввечері разом гуляють надворі,
Разом додому ідуть, як пора.
Рома та Рита — це брат і сестра!

Варить борщ Борис-моряк:
Морква, помідор, буряк.
«Вийде борщ смачний у нас,
Пригощу я, друзі вас!»

Вправа «Читай, як актор»

Прочитайте поданий віршик з різними інтонаціями.

Вправа «Читай, як диктор»

Прочитайте текст правильно та виразно, як диктор на телебаченні.

Вправи на розвиток уважності

Вправа «Не спіткнись»

Прочитай уважно і знайди слово, що відрізняється однією літерою.

Син	Сани	Писали
Син	Сани	Питали
Син	Сами	Писали
Сир	Сани	Писали

Вправа «Де шпигун?»

Прочитай уважно й знайди зайве слово.

КАРТА, ПАРТА, КОЗА, ДОШКА.

РУЧКА, ПТАШКА, ГУМКА, ПЕНАЛ.

Вправа «Щоб речення зрозуміти — слова треба розділити»

СОНЦЕЯСНЕЄВСТАЄБУДЕДЕНЬГАРЯЧИЙ.

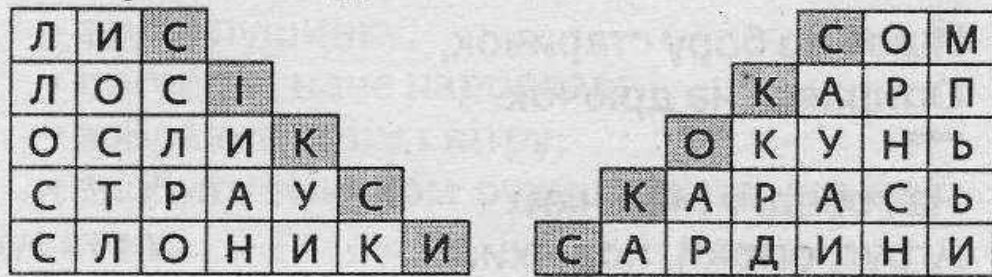
БДЖОЛАМАЛААЙТАПРАЦЮЄ.

Сонце яснее встает - день будет горячий.

Бджола мала, а й та працює.

Вправа «Сходинки-слова»

Вправа «Сходишки-слова»

Вправа «Покажу словечко — знайдіть його містечко»

Прочитайте уважно текст. Знайдіть речення, в якому є слово, що написано на дошці.

Учитель прикріплює до дошки демонстраційну картку або пише слово на дошці.

Вправа «По стежці»

Прочитай правильно слова, рухаючись по стежці.

Хто га чи є, ба то є.

ба то та той га зна

Вправа «Хто прислів'я складе, той мудрість знайде»

Потрібно переставити слова так, щоб вони утворили відоме прислів'я.

читає		той	Хто	знає	багато	все
-------	--	-----	-----	------	--------	-----

Хто багато читає, той все знає.

Вправа «Склади слова з літер слів»

Шкарпеточка (*рак, перо, шпак, точка, пара, Петро, карточка...*);

горошиночка (*гора, шина, шинок, риночка, корч, нори, шир...*);

снігопад (*нога, погін, ніс, сіно, дно, піна, сніг, сніп...*).

Вправа «Утвори за зразком»

дерево — дерев'яний;

солома — солом'яний;

трава — трав'яний;

кропива — кропив'яний;

вовна — вовняний;

глина — глиняний.

Доцільно прокоментувати правило уживання апострофа.

читати — *читання*; шити — *шиття*;

писати — *писання*; плавати — *плавання*.

Доцільно прокоментувати правило позначення на письмі подовжених м'яких приголосних.

добро — *добрий*;

малина — *малиновий*;

зелень — *зелений*;

горобець — *гороб'ята*;

вишня — вишневий, соловей — солов'ята;
бузок — бузковий; голуб — голуб'ята;
буряк — буряковий; ластівка — ластів'ята;
горіх — горіховий.

Гра «Розгадай анаграми»

Учитель пояснює дітям, як відгадати кожен тип загадок.

(Даю кілька прикладів, щоб потренувати дітей у відгадуванні, а потім уже систематично використовую цей матеріал у роботі.)

Наприклад.

Заміни букву, щоб вийшло слово

ч і Н — я частина доби,

ч і П — я грию щозими,

ч і Р — предметом стану я, от вам загадка моя.

(Ніч, піч, річ).

Перестав букви, щоб вийшло нове слово

Село	осел
Лісок	сокіл
курча	ручка
старий	айстри
кіт	тік
марка	рамка
кури	руки
гори	роги
тіло	літо
банка	кабан
сосна	насос
нора	рано.

Буквені загадки

Перша у Москві і на Марсі я, і у Мінську теж не остання. *(Буква М).*

Знайдете мене у Києві, Каневі, Корсуні. *(Буква К.)*

Вправи на формування швидкої реакції на слово

Вправа «Знайди два однакових слова»

Каркас, карась, карат, каркати, карниз, карниз, карта

Катер, кратер, катет, катет, катіон, катод, каток

Вправа «Знайди закінчення»

Прочитай подані слова. Поміркуй, які закінчення ти б додав до них. Чому?

Гарн... пісня біл... гуска

яскрав... сонечко дружн... учні.

Вправа «Здогадайся, що за слово?»

Назвіть подані літери та поміркуйте, яке це слово.

В_р_с_нь_бл_к пр_н_с з_п_шн_х.
(Вереснь яблук приніс запашних.)

Вправа «Кожній букві — своє місце»

Назви подані літери, поміркуй. Перестав їх так, щоб вийшло знайоме тобі слово.

ГИНАК (книга) РУЖЛАН (журнал)
КАВІТЛИС (листівка) ТАЗЕГА (газета)

Анаграми-тексти

У сілі

тоСяв ражкий недь. гоІр і реСгій шіпли в сіл. ниВоліси діп лияною.
маТлубаніть. киЯй візр в сугтому ліглі? аТ ец дура лібка!

У лісі

Стояв жаркий день. Ігор і Сергій пішли в ліс. Вони сіли під ялиною. Там була
тінь. Який звір в густому гіллі? Та це руда білка!

миЗа

тоСять гомозні докинь. пеТер ріпотні вокзали і жилі. віДчатка ат лопхчики
рустом жі- бать ан вокзанку. ниВо вокзають оп дульо ан вокзалах. кильСки
міхус і дарості!

Зима

Стоять морозні деньки. Тепер потрібні ковзани і лижі. Дівчатка та хлопчики
гуртом біжать на ковзанку. Вони ковзають по льоду на ковзанах. Скільки сміху
і радості!

айГ

аз кірою будовий айг. иМ сачто лугяємо в агю. взДінко пісвають жичі. віЦтуть
ноквалії. кіЯ ниво худмяні! реБежить іц вітки. еН вірть їх.

Гай

За рікою дубовий гай. Ми часто гуляємо в гаю. Дзвінко співають чижі. Цвітуть
конвалії. Які вони духмяні! Бережіть ці квіти. Не рвіть їх.

Вправа «Я прикмети називаю. Хто словечко відгадає?»

(Учитель називає ознаки слів та пропонує дітям за цими ознаками назвати предмет.)

Червоненьке, кругленьке, солодке, запашне. (Яблуко)

Надійний, відданий, щирий, вірний. (Друг)

Білий, холодний, іскристий. (Сніг)

Висока, білокора, струнка. (Береза)

Хижий, сірий, страшний. (Вовк)

Руда, хитра, пухнаста. (Лиса)

Полохливий, куцохвостий, довговухий. (Засць)

Червона, запашна, чудова. (Троянда)

Кислий, жовтий, довгуватий. (Лимон)

Вправа «Ти початок прочитай та прислів'я відгадай»

(Дітям дається прислів'я без останнього слова. Прислухавши його, вони повинні додати слово відповідно до змісту прислів'я.)

Одна книга тисячі людей ... *(навчає)*.

Без гарного друга — смуток та ...*(туга)*.

Вправа «Уважно читай — слово-ключ не пропускай»

Прочитай уважно текст та порахуй, скільки разів автор вжив у ньому слово берізка.

Берізка

У лісі на галявині виросла струнка білокора берізка. Вона була гарненька, зелененька і раділа з цього. Та ось прийшла осінь і розфарбувала берізку в золотий колір. Спочатку берізка злякалась, а потім зрозуміла, що стала ще гарнішою.

Але згодом золоте листячко почало опадати. І берізка засмутилася.

Та ось одного разу до неї підлетів вітерець. Він сказав берізці, що не варто журитися.

- Треба трохи почекати. Скоро настане зима. Вона вкриє тебе білим снігом, і ти станеш білосніжною. А потім прийде весна — і ти знову зазеленієш!

Вправа «Знайди ознаки»

Учитель дає слово — назву предмета. Дітям потрібно знайти у тексті ознаки цього предмета.

Наприклад, берізка — струнка, білокора, гарненька, зелененька, білосніжна.

Вправи на розширення кута зору

Темп читання дитини багато у чому залежить від ширини поля зору, тобто від кількості слів, що сприймаються нею за час однієї зупинки очей та кількості зупинок. Таким чином, можна зробити висновок: швидше читати — означає «ширше дивитися», тобто захоплювати в поле зору якомога більше слів. Для цього потрібно:

- зменшити число зупинок очей;
- збільшити число слів, що сприймаються за одну фіксацію.

Вправа з крапкою

В основі таких вправ завдання: дивитись, не зводячи очей, на певну крапку, намагаючись побачити те, що поруч з нею.

Наприклад:

МИ • ТИ ВО • НА

Вправа «У квадраті чарівному прочитай слова»

Будь уважним. Прочитай слова у рядках та колонках.

ВОВК СНІГ ПЛОВ
ОРЕЛ НОГИ ЛИСА
ВЕНА ІГОР ОСРТ
КЛАС ГИРІ ВАТА

Вправи з таблицями Шульте

Таблиці Шульте — це таблиці чисел від 1 до 25, де числа розташовані у випадковому порядку.

Варіанти завдань:

- назви та покажи всі числа в порядку зростання;
- назви та покажи всі числа в порядку убутання;
- покажи всі числа, що діляться на два.

Можна ускладнити завдання та виділити центральну клітинку червоним кольором. Орієнтуємо дитину дивитися на червону клітинку, але показувати ті числа, що називає вчитель. Тільки потрібно слідкувати, щоб дитина дивилася саме в центр таблиці.

Можна дати завдання знайти та показати всі числа за визначений час. Для цього доречно спочатку визначити час, який потрібен для виконання, а потім його зменшити в два або три рази.

25	6	20	8	9
1	13	15	10	24
12	7	1	11	2
16	3	14	21	19
17	22	4	5	23

Вправи з таблицями Степанищева А. Т.

Таблиця № 1

Ш	К	Х	Ч	Б
Ц	О	Д	Ж	Х
З	У	Ф	Р	Д
Ф	П	И	Н	Л
М	Г	В	С	Е

Таблиця № 2

А	33	И	90	Д
22	4	Я	7	1
Л	10	Ч	Е	18
24	10	2	О	К
9	3	М	23	13

Таблиця № 3

нет	нап	тик	луч	шеи
чая	яіч	чвс	сам	мли
пир	ирт	отр	тоб	бол
фці	вүф	вна	пса	реп
яцч	сүч	мкя	сеи	тшб

Для тренувань готують таблиці розміром 7,5х5,5 см для кожної дитини. Спочатку учні разом з учителем, а потім самостійно працюють над таблицею №1 з одним знаком у квадратах, а потім з двома (трьома). Поступово діти переходять до таблиць зі змішаними знаками одночасно. Кожний учень, дивлячись на квадрат у центрі (червоного кольору), називає знаки, що знаходяться зверху, знизу, справа, зліва. Робота проводиться, поки дитина не навчиться називати в таблиці всі знаки. Час на роботу з однією таблицею від 1,5 — до 1 хв. Швидкість називання знаків у всіх різна — від 2 до 8 знаків. З часом вона збільшується в середньому на 2—4 знаки.

Вправи з таблицями Швайко

Мета роботи з таблицями Швайко: навчання вертикального руху очей. Таблиці читаються згори донизу.

13	33	9	4	26
3	22	19	2	30
28	31	12	24	6
7	10	21	27	14
35	18	1	16	8
23	5	29	32	11
15	34	17	25	20

26	31	23	5	21
17	3	35	11	29
14	22	8	24	6
20	33	27	16	13
12	30	18	2	34
1	7	25	28	9
32	10	15	4	19

10	32	27	3	23
6	35	17	13	33
30	12	24	5	8
22	9	15	26	29
20	28	34	18	1
25	24	7	31	13
16	11	19	2	21

Вправи на розвиток оперативної пам'яті

Зорові диктанти

Установлено, що розвиток техніки читання часто слабо розвивається з-за нерозвиненої оперативної пам'яті. Робота над її розвитком ведеться за допомогою зорових диктантів, що були розроблені І. Т. Федоренко. Робота

відбувається в такій послідовності: колективне читання речення — індивідуальне читання про себе — закриття запису та запис речення у зошит — перевірка правильності написання.

Адаптована добірка речень для зорових диктантів

Адаптована добірка речень для зорових диктантів				
№ з/п	Речення	Число букв	Час показу	Клас
1	Пече хліб.	8	4 сек	1-й
2	Несе сумку.	9	4 сек	1-й
3	Пише вправу.	10	5 сек	1-й
4	Борис співає.	11	5 сек	1-й
5	Настала зима.	11	5 сек	1-й
6	Маринка читає.	12	6 сек	1-й

№ з/п	Речення	Число букв	Час показу	Клас
1	Світить сонце.	12	6 сек	1-й
2	Ми любимо гра-ти.	13	6 сек	1-й
3	У лісі живе їжак.	13	6 сек	1-й
4	Прилетіли птахи.	14	7 сек	1-й
5	Ми готуємо са-лат.	14	7 сек	1-й
6	Тихо падає сні-жок.	15	8 сек	1-й

№ з/п	Речення	Число букв	Час показу	Клас
1	Сяє райдуга.	10	5 сек	2-й
2	Затріщали мо-рози.	15	7 сек	2-й
3	Ми любимо наше місто.	17	8 сек	2-й
4	До зерна бі-жать курчата.	20	10 сек	2-й
5	Юра відкрив чистий зошит.	21	10 сек	2-й
6	Діти ліплять з пластиліну.	22	10 сек	2-й

№ з/п	Речення	Число букв	Час показу	Клас
1	Сяє райдуга.	22	7 сек	2
2	Затріщали морози.	22	7 сек	2
3	Ми любимо наше місто.	23	7 сек	2
4	До зерна біжать курчата.	23	7 сек	2
5	Юра відкрив чистий зошит.	24	7 сек	2
6	Юля виразно читає оповідання.	25	7 сек	2

№ з/п	Речення	Число букв	Час показу	Клас
1	Київ — столиця нашої України.	23	5 сек	2, 3-й
2	Дід купив онучці гарну книжку.	24	5 сек	2, 3-й
3	Діти посадили у дворі калину.	24	5 сек	2, 3-й
4	Поліна полола на клумбі піони.	25	5 сек	2, 3-й
5	Учні посадили саджанці дерев.	25	5 сек	2, 3-й
6	На луках квітнуть білі ромашки.	26	5 сек	2, 3-й

№ з/п	Речення	Число букв	Час показу	Клас
1	Школярі готуються до нового навчального року.	36	5 сек	3, 4-й
2	Дівчата чудово вишили український рушник.	36	5 сек	3, 4-й
3	Селяни восени зібрали добрий урожай овочів.	37	5 сек	3, 4-й
4	Прохолодна водичка гарно освіжила діточок.	37	5 сек	3, 4-й
5	Діти весело відпочивали на березі малої ріки.	38	5 сек	3, 4-й
6	Небо вкрилося важкими хмарами. Пішов дощ.	39	5 сек	3, 4-й

Починати демонстрацію речень потрібно з одного речення, поступово доводячи до п'яти-шести речень одночасно. Після цього завдання можна ускладнити такими прийомами:

- запишіть перше та четверте речення;
- запишіть друге, четверте та шосте речення;
- запишіть речення з другого по шосте;
- запишіть речення у зворотному порядку.

Вправа «Запам'ятайте слова із заданим звуком»

Дж

*Джміль ромашиці щось на вушко
продзичжчав і полетів.*

*Дикий мак по-джентельменськи
підслухати не схотів — і голівку відхилив.*

Г

*Гриб у лісі заблудився,
Бо від мух листом накрився,
Глянув вліво, глянув вправо
І подумав: «Кепські справи»!*

*А горобчик політав
І листок з грибочка зняв. (Г. Чубач)*

Щ

*Щеглі в кущах пищали,
Щоранку усім сповіщали:
«В кущах вітрище свище,
Гуляє страшний Морозище» (Г. Бойко)*

Вправа «Поясни — чому? Навіщо?»

Після читання речення, щоб уточнити прочитане, учитель або учні можуть поставити запитання. Якщо дитина не може одразу відповісти, то пропонуємо їй прочитати речення повторно. Доки дитина не відповість на запитання. Наприклад. «На полиці стоять непотрібні ляльки». Питаю: «Чому ляльки непотрібні?» або «Навіщо ляльки поставлені на полиці?»

Види читання, що впливають на розвиток швидкісного читання

- Читання учнями вголос.
- Напівголосне читання.
- Мовчазне читання.
- Вибіркове читання.
- Вибіркове читання за малюнками.
- Вибіркове читання за запитаннями.
- Читання в особах.
- Читання ланцюжком.
- Дати повні відповіді на запитання до тексту, зачитати їх.
- Читання на одній ноті.

- Чергування голосного й мовчазного читання.
- Читання зі зміною темпу.
- Читання-гудіння.
- Читання виду «Пташиний базар».
- Зачитати питальні (окличні) речення.
- Читання тексту з першою закритою буквою у слові.
- Читання тексту з пропущеними словами.
- Читання за смужкою.
- Емоційне читання зі зміною голосу.
- Відшукування рядків та їх читання заданим планом.
- Читання в темпі скоромовки.
- Читання під музику.
- Читання абзацами.
- Читання діалогів.
- Читання слів з певною буквою (наприклад з буквою і).
- Читання тексту з відривом від тексту.
- Читання напіввідкритого тексту.
- Читання з відстукуванням ритму.

У книзі *Всеволода Зайцева* подано рекомендації з формування швидкого читання, що працюють у будь-яких умовах.

Не довготривалість, а частота тренувальних вправ

Людська пам'ять краще пам'ятає те, що з'являється періодично, час від часу, а не постійно перед очима. Саме це створює подразник і запам'ятовується найкраще. Атому щодня, через певні проміжки часу, необхідно проводити невеликі за об'ємом вправи. Тобто тренуватися в читанні часто, порціями, по кілька хвилин краще, ніж читати 1—2 години без відпочинку.

Напівголосне читання (читання-гудіння)

Саме воно було основним елементом навчання читання в школі В. Сухомлинського. Учні класу читають уголос, але так, щоб не заважати товаришам.

Поурочні п'ятихвилинки читання

Будь-який урок починається з того, що діти відкривають книжку і 5 хвилин читають в режимі читання-гудіння, а потім проводиться звичайний урок. Такі поурочні п'ятихвилинки дають тижневий тренаж об'ємом 120 хвилин.

Читання перед сном

Це може бути невелике оповідання чи вірш. Останні події дня фіксуються емоційною пам'яттю, і час, який людина спить, допомагає зберегти, зафіксувати останні події дня. Ось чому добре, коли читання є останньою подією дня.

Режим помірнього читання

Після певного часу, коли дитина читала, їй необхідно дати перерву. Не забувати про відпочинок для очей, губ та язичка.

Читання в темпі скоромовки

На кожному уроці відводиться час, коли діти вчаться читати скоромовкою. Саме тоді розробляється мовний та артикуляційний апарат, працюють на повну силу органи дихання, язик, губи. Від дитини вимагаємо читати чітко і правильно.

Проведення «самозамірів» читання

Під кінець читання залишати 2—3 хв. щоб провести «самозаміри» читання. Учень читає у своєму темпі, напівголосно, самостійно підраховує слова, записує їх кількість у таблички, які зберігаються в щоденнику. Використання цих резервів допоможе вчителю навчити кожного учня читати швидко.

Використані джерела

1. Бугрименко Е. А., Цукерман Г. А Чтение без принуждения. — М.: Творческая педагогика, 1993.
2. Едігей В. Вчися читати, малюк! — К.: Гранд, 1993.
3. Зайцев В. Н. Резервы обучения чтению. — М.: Просвещение, 1991.
4. Інтернет-ресурси:
[abetka.ukrlife.org>skoromov.htm](http://abetka.ukrlife.org/skoromov.htm)
[traditions.org.ua>usna-narodna...skoromovky](http://traditions.org.ua/usna-narodna...skoromovky)
[petryk.com.ua>ua/articles/327.html](http://petryk.com.ua/ua/articles/327.html)
[abetka.ukrlife.org>turchyna3.html](http://abetka.ukrlife.org/turchyna3.html)
<http://familytines.com.ua/son-u-ruku.http>
<http://chitalochka-ru.ru>
5. Квашнина Н. С. Развитие элементов ритмического чтения // Начальная

школа. —1991. — № 8. — С. 22-25.

6. Костромина С. Н., Нагаева Л. Г. Как преодолеть трудности в обучении чтению. — М.: Изд. «Ось-89», 1999.

7. Фролова В. Д. Развитие интереса к чтению // Начальная школа. —1989. — № 12.

Олена КОЛПАКОВА,

учитель початкових класів ЗОШ № 1,

м. Северодонецьк, Луганська обл.

Всеукраїнська газета для вчителів початкових класів «Початкова освіта» № 6 (726), березень 2014